

Recensent: Franka van Poelgeest

Caroline de Bruin-de Hoop: 'Vaarwel lieve Betje, afscheid van mijn moeder' Uitgeverij Boekscout, Soest 2008. ISBN 9789088343070 (Kanker/Darmkanker/Dood/Levens einde/Rouw/PO/ED) Zie ook: www.boekscout.nl

Soort boek/ziekte/stijl:

Autobiografisch verslag (196 blz.) van hoe een dochter de ziekte (darmkanker) en het overlijden van haar moeder heeft beleefd. Beschrijft heel herkenbaar alle fasen van een rouwproces en de praktische dilemma's rond het zorgen voor iemand die gaat overlijden.

Over de schrijfster:

Caroline de Bruin-de Hoop heeft samen met haar man een eigen bedrijf in projectmanagement. Ze komt uit een hecht Rotterdams gezin. Ze heeft een broer en een zus en een volwassen zoon uit een eerder huwelijk.

Korte beschrijving:

De volwassen kinderen van Betje hebben een gelukkige jeugd gehad in een hecht gezin. Ze genoten altijd van samen zijn met de hele familie, spelletjes doen, lekker eten. Ze zijn geen van allen ooit echt ziek geweest. Hun leven wordt op z'n kop gezet als hun bejaarde moeder opeens uitgezaaide darmkanker blijkt te hebben en curatieve behandeling al niet meer mogelijk blijkt.

Caroline heeft na het overlijden van haar moeder vijftien maanden later de behoefte om alles op papier te zetten. Zo hoopt ze haar verdriet te kunnen verwerken en de fijne herinneringen weer toe te kunnen laten. Ze beschrijft op zeer persoonlijke wijze de emotionele achtbaan waarin ze terecht komt vanaf het moment van de diagnose. Het hele gezin doet zijn best om, tegen beter weten in, de hoop niet te verliezen. Ze doen zoveel mogelijk leuke dingen samen en proberen zo goed als het kan de wens van hun moeder om zo normaal mogelijk te doen, te respecteren. Maar na ruim een jaar wordt duidelijk dat de palliatieve chemokuren niet meer helpen en sterft Betje uiteindelijk in het bijzijn van haar gezin.

Citaten:

Pag. 5/6: "Misschien kan ik door alles op te schrijven, te beginnen bij het begin, die [bijzondere en blijde] ervaringen weer terughalen. Alles weer herbeleven, al het verdriet, maar ook al het plezier en de mooie momenten. Misschien kan ik het zo een plaatsje geven."

Pag. 20: "Eén seconde denk ik dat ik alles gedroomd heb, en ben ik blij dat ik wakker geworden ben. Die gedachte duurt inderdaad maar één seconde, want dan komt de harde werkelijkheid met een klap op me neer. Het is zes uur in de morgen, en mijn moeder heeft kanker."

Pag. 30: "Is mijn reactie raar of overdreven? Ik weet het niet. Dit nieuws treft je als een mokerslag, en iedereen doet het op zijn of haar manier."

Pag. 40: "Ik weet niet wat ik moet zeggen. Moet ik eigenlijk iets zeggen? Wat is dit moeilijk zeg. Ik ben hier omdat ik haar en mijn vader wil steunen, maar ik ben zelf zo vreselijk bang voor wat er komen gaat."

Pag. 42: "De wachtruimte is nagenoeg vol, en overal zitten mensen die vreselijk ziek zijn. O, wat erg. Ik zie graatmagere mensen die zich schuifelend voortbewegen, kale mensen, mensen met pruiken, mensen met de dood op hun gezicht, mensen met infusen waaraan

zakken hangen met grote doodskoppen erop. Wat een hel is dit, zal mijn moeder ook zo worden? Moet mijn moeder dit ook allemaal ondergaan?"

Pag. 61: "Je merkt niks aan mijn moeder, zoals altijd is ze druk in de weer met eten en drinken. Nee, we hoeven niet te helpen, ze kan het allemaal zelf. Gelukkig slagen we er allemaal in te doen wat mijn moeder graag wil: gewoon doorgaan, er is niets aan de hand."

Pag. 93: "Enerzijds moet ik lachen om haar slimmigheid, wat heb ik toch een sterke moeder, maar aan de andere kant maakt het me intens verdrietig. Waarom wil ze alles nu in haar eentje verstouwen, ik wil haar zo graag helpen, zo graag een steun voor haar zijn."

Pag. 117: "'Dat', sinds ze ziek is, noemt ze haar ziekte zo. Het woord kanker heeft ze sowieso nooit uitgesproken. Als dat onderwerp wel eens ter sprake kwam, ook ver voordat zij zelf erdoor getroffen werd, had ze het altijd over 'k', maar ook dat zegt ze nu niet meer."

Pag. 122: "Ik ben verdrietig, bang, maar vooral boos. Sinds de slechte berichten van de afgelopen dagen, leef ik weer op de toppen van mijn zenuwen. Gespannen als een vioolsnaar, iedereen die me maar een strobreed in de weg legt, kan de volle laag krijgen."

Pag. 155: "Ik wordt overvallen door gemengde gevoelens. Aan de ene kant ben ik blij dat zij zich blijkbaar in haar lot heeft geschikt. Het afgelopen jaar heeft ze leren berusten in het feit dat ze zal sterven. Ze heeft alles eruit gehaald wat erin zat, en is daar, om redenen waar ik echt niets van begrijp, blijkbaar tevreden mee. Ik snap daar niets van, ik kan nog nergens in berusten, ik ben nog steeds boos, ik kan het nog steeds niet accepteren. Kan een mens 'tevreden' sterven?"

Pag. 163: "'Weer jij hoe dat gaat, Car?', vraagt ze me. 'Wat bedoel je, Ma?', vraag ik haar. 'Nou, doodgaan,' zegt ze. Ik weet echt niet wat ik moet zeggen."

Pag. 170: "Het klinkt misschien vreemd, maar ik word rustig van mijn moeder. Ze ligt heel rustig te slapen, ze ziet er heel lief uit. Op haar gezicht is niets te zien van alle ellende die ze doormaakt."

Pag. 183: "We wassen haar en smeren haar in. Er zit altijd iemand van ons bij haar. De een in stilte, de ander praat tegen haar, we doen het allemaal op onze eigen manier. Ieder van ons beleeft zo zijn of haar eigen laatste tijd met haar."

Pag. 186: "Het is een prachtige morgen, de zon schijnt en de vogeltjes fluiten. Hoe kunnen die vogels nou fluiten? Ik loop hier naast mijn dode moeder. Waarom schijnt die zon? Ik heb geen moeder meer, mijn moeder is weg, weg voor altijd."